

Útvar hodnoty za peniaze

Ministerstvo financií Slovenskej republiky

Vedľajšie príjmy zamestnancov štátnych a súkromných organizácií

Martina Erdélyiová Gancárová

Matej Kurian

Otázka: Ako bežné a aké veľké sú vedľajšie príjmy štátnych / verejných zamestnancov?

- Jeden z rozšírených mýtov je, že u niektorých povolanií (napríklad učitelia) si zamestnanci k oficiálnemu platu musia privyrábať bokom
- Podobne sa traduje, že mnohí lekári stíhajú okrem oficiálneho úväzku ešte niekoľko vedľajších
- Výskumné otázky:
 - v akých NACE sektoroch / povolaniach je toto bežná prax
 - či sa líši u verejných a súkromných zamestnancov
 - aký veľký podiel príjmu tvoria tieto vedľajšie príjmy
 - a v akom sektore pracovníci majú vedľajšie úväzky

Dáta a metodika

- Údaje o vymeriavacích základoch v Sociálnej poisťovni
 - za rok 2018 – rovnaké údaje za rok 2017 boli použité na validovanie výsledkov
 - umožňuje priradiť príjem k jednotlivým zamestnávateľom a druhom práce (prac. pomer / dohoda)
 - neobsahuje údaje o ozbrojených zložkách (policajti, vojaci), majú vlastný odvodový systém
- Spárované s údajmi z daňových priznaní
 - za rovnaký rok
 - zahŕňa daňové priznania typu B, teda ľudí s príjmami inými ako iba zo závislej činnosti
 - pokrýva aj iné spôsoby, ako si zamestnanci vyskladávajú príjem
 - skutočné príjmy z podnikania (nie vymeriavacie základy), zohľadňuje aj vykázané výdavky
 - príjmy z prenájmov, autorských práv a podobne
 - príjmy z kapitálového majetku
 - iné príjmy (výhry, predaj, patenty,...)
- Analyzované sú iba oficiálne príjmy

Dáta – dostupnosť vybraných premenných

- Dostupné
 - identita zamestnanca (anonymizovaná), jeho pohlavie a vek
 - IČO – spolu s ním všetko o organizácii – analýza používa NACE a sídlo organizácie
 - druh práce (zamestnanec, dohoda, brigáda,...)
 - vymeriavací základ a počet dní
- Dostupné čiastočne
 - vzdelanie – z rôznych administratívnych zdrojov
 - môže byť nepresné (nenahlásenie titulu, titul zo zahraničia,...)
- Nedostupné
 - o akú pracovnú pozíciu ide
 - veľkosť úväzku
 - platovú triedu či platový stupeň
 - porovnať jednoznačne zisk z podnikania a hrubú mzdu (náklady atď.)
 - zákon, podľa ktorého je pracovný pomer uzavretý (štátna služba, verejný záujem, ZP)
 - či ide o trvalý alebo dočasný pracovný pomer
 - konkrétne pracovisko / pobočku / oddelenie, pokiaľ nemá vlastné IČO

Metodika 1.

- Zamestnávateľa sú analyzovaní podľa **druhu vlastníctva** organizácie, samostatne sú analyzované štátne a samosprávne organizácie. Ostatné druhy sú označené ako súkromné, zahŕňajú prevažne súkromné tuzemské vlastníctvo a zahraničné vlastníctvo, v menšej miere vlastníctvo družstevné či medzinárodné.
- Ako hlavný zamestnávateľ je definovaný ten, u ktorého má zamestnanec **zamestnanecký pomer** (nie dohodu) a od ktorého dostal **každý mesiac viac ako polovicu príjmu**.
- Prepočet zahŕňa iba zamestnancov, ktorí u svojho hlavného zamestnávateľa **odpracovali celý rok**. Vylúčení z analýzy boli zamestnanci, ktorí nemali jednoznačného hlavného zamestnávateľa (podľa skupín 10-20 % zamestnancov), aj tí, ktorí v priemere za celý rok zarobili u hlavného zamestnávateľa menej ako 10 eur za odpracovaný deň.
- **Vedľajšie príjmy boli rozdelené do troch hlavných kategórií** – dohoda u vlastného hlavného zamestnávateľa, akýkoľvek pracovný pomer (dohoda či zamestnanecký pomer) u iného zamestnávateľa a ostatné (čisté príjmy z podnikania, kapitálu, prenájmu,...).

Metodika 2.

- Zdravotnícki pracovníci a pracovníci v školstve sú identifikovaní na základe údajov z administratívnych registrov
- Podobne, na základe príslušnosti k organizácii (IČO), sú identifikovaní zamestnanci miestnych a obecných úradov a štátnych úradov (štátnych príspevkových a rozpočtových organizácií vrátane úradov ministerstiev a iných kapitol) a tiež štátnych podnikov
- Vzdelanie zamestnancov je odhadnuté z rôznych administratívnych zdrojov

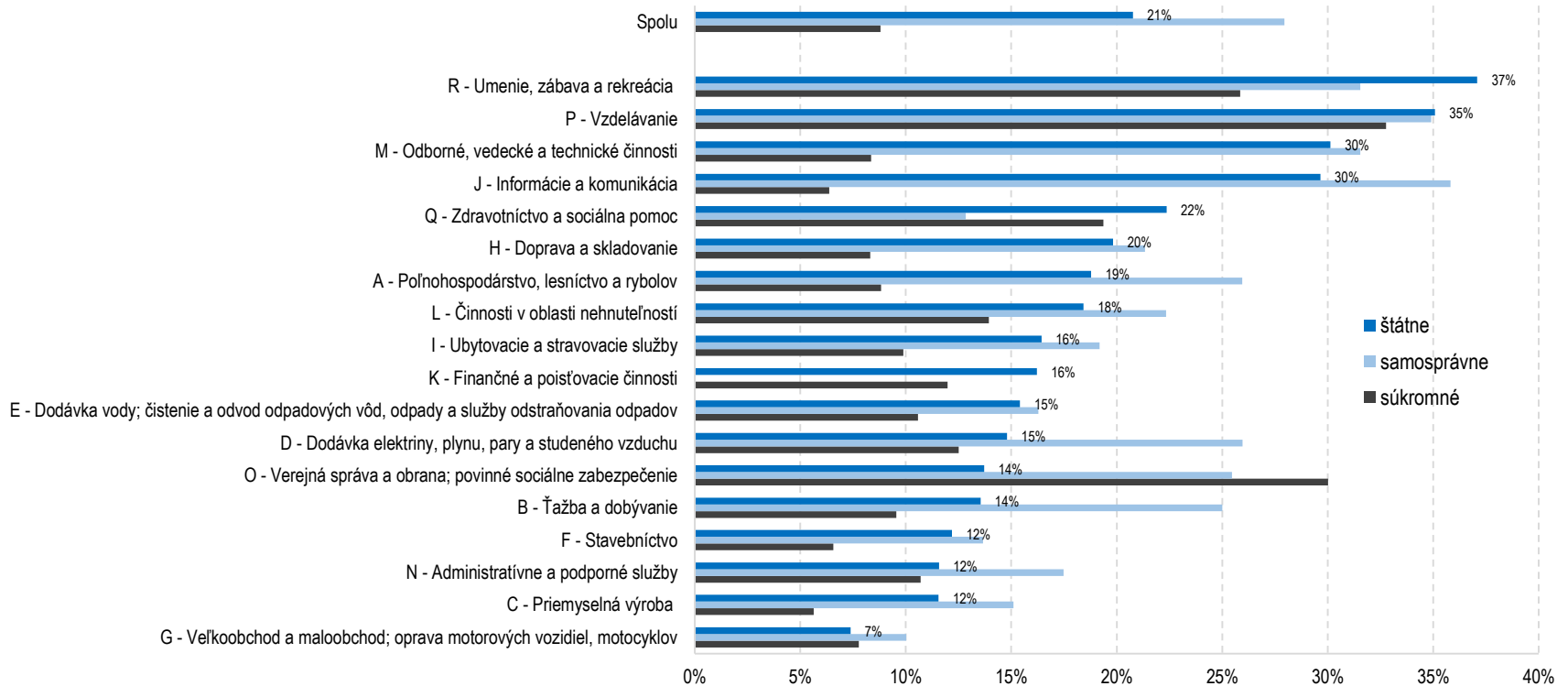
Hlavné zistenia

- Zamestnanci štátu majú vedľajšie príjmy častejšie než tí v súkromnom sektore (21 % vs. 9 %)
- Podiel z vedľajších príjmov tvorí v priemere 10 % celkového príjmu jednotlivca
- Vedľajšia práca častejšia u ľudí s VŠ vzdelaním, s vyšším príjmom. Najčastejšie ľudia pracujú v tom istom odvetví, z ktorého majú hlavný príjem, prípadne v školstve alebo verejnej správe.
- Determinantom je skôr odvetvie ako vlastníctvo. Viac bočných príjmov je v odvetviach školstva, umenia, zdravotníctva.
- Rozdiel v miere vedľajších príjmov medzi štátom a súkromným sektorom je v doprave, IT a vo vedeckých / odborných činnostiach.
- Zamestnanci úradov samospráv majú vedľajší príjem častejšie ako zamestnanci štátnych úradov

Vedľajší príjem malo 21 % zamestnancov štátu, iba 9 % súkromných

- závisí viac od sektora ako vlastníctva – vzdelávanie, veda, umenie, zdravotníctvo

Graf 1: Podiel pracovníkov s bočnými príjmami podľa sektora NACE

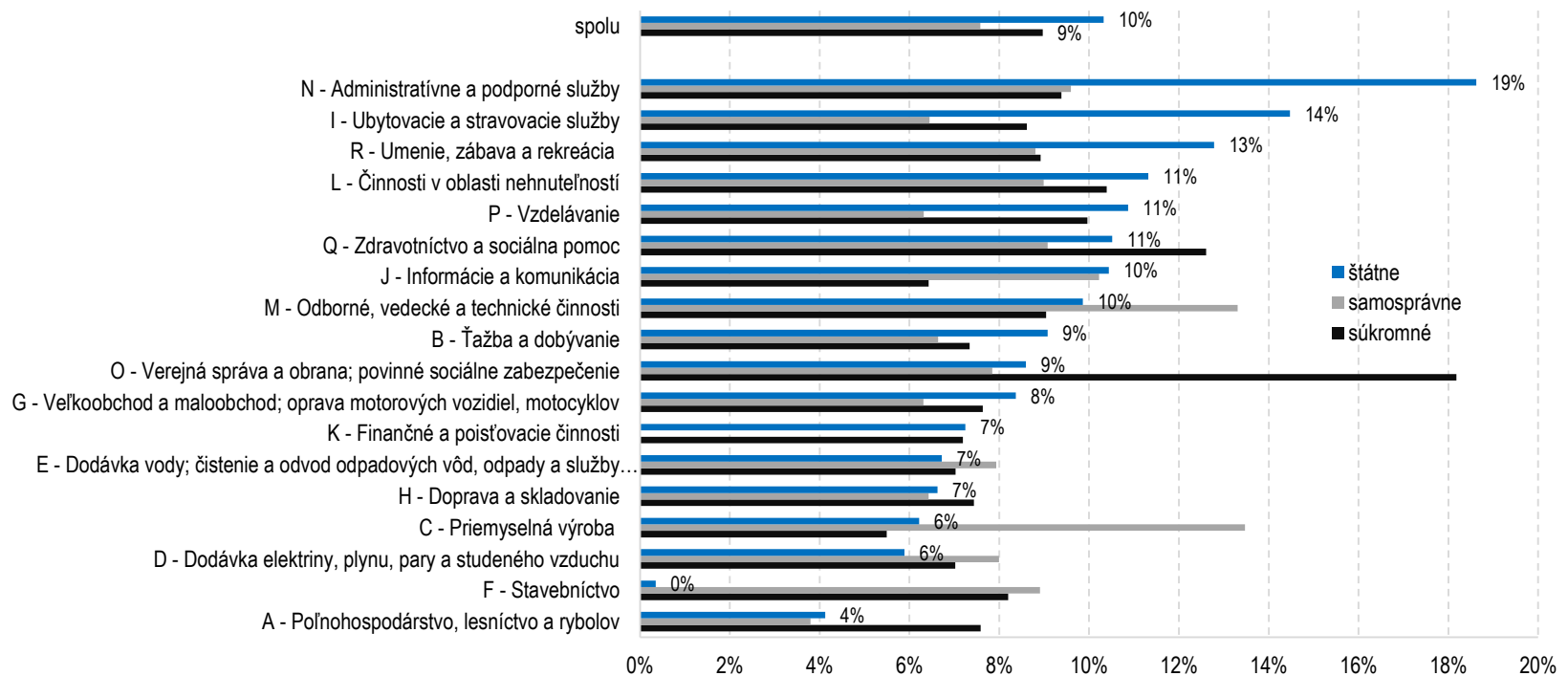
Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP, prepočty ÚHP

Vedľajší príjem tvorí zväčša malú časť príjmu – okolo 10 %

- väčší podiel v marginálnych sektoroch (administratívne činnosti, ubytovanie a stravovanie...)

Graf 2: Podiel vedľajších príjmov na celej mzde podľa sektora NACE

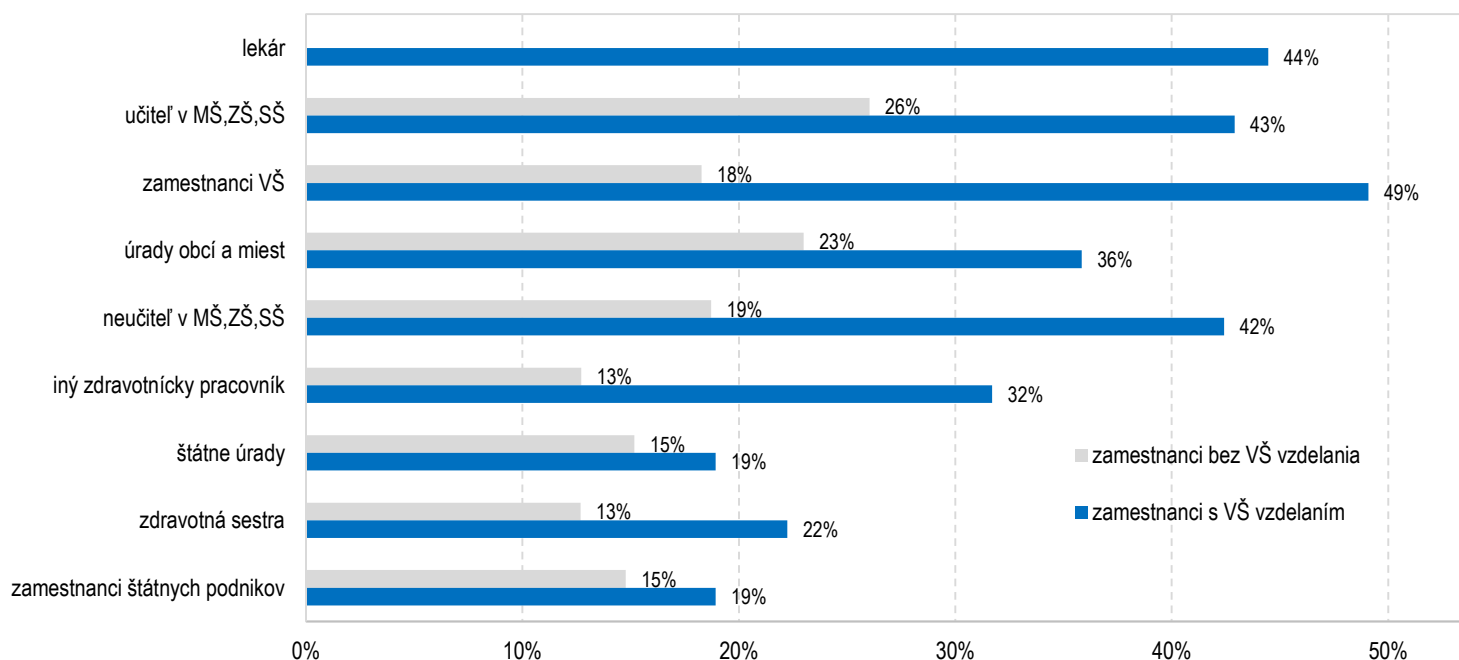
Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP, prepočty ÚHP

Takmer polovica lekárov či učiteľov mala vedľajší príjem

- Analýza po profesiách, nie podľa sektora (snímky 12 – 21). Rozdielom je, že klasifikácia podľa sektorov **nerozoznáva profesie** – lekári, sestry aj upratovači v nemocnici sú v jednom balíku.
- Väčší podiel zamestnancov s vedľajším príjmom medzi VŠ vzdelanými zamestnancami, na úradoch viac v samosprávach ako v štáte

Graf 3: Podiel pracovníkov s vedľajšími príjmami podľa profesií a vzdelania

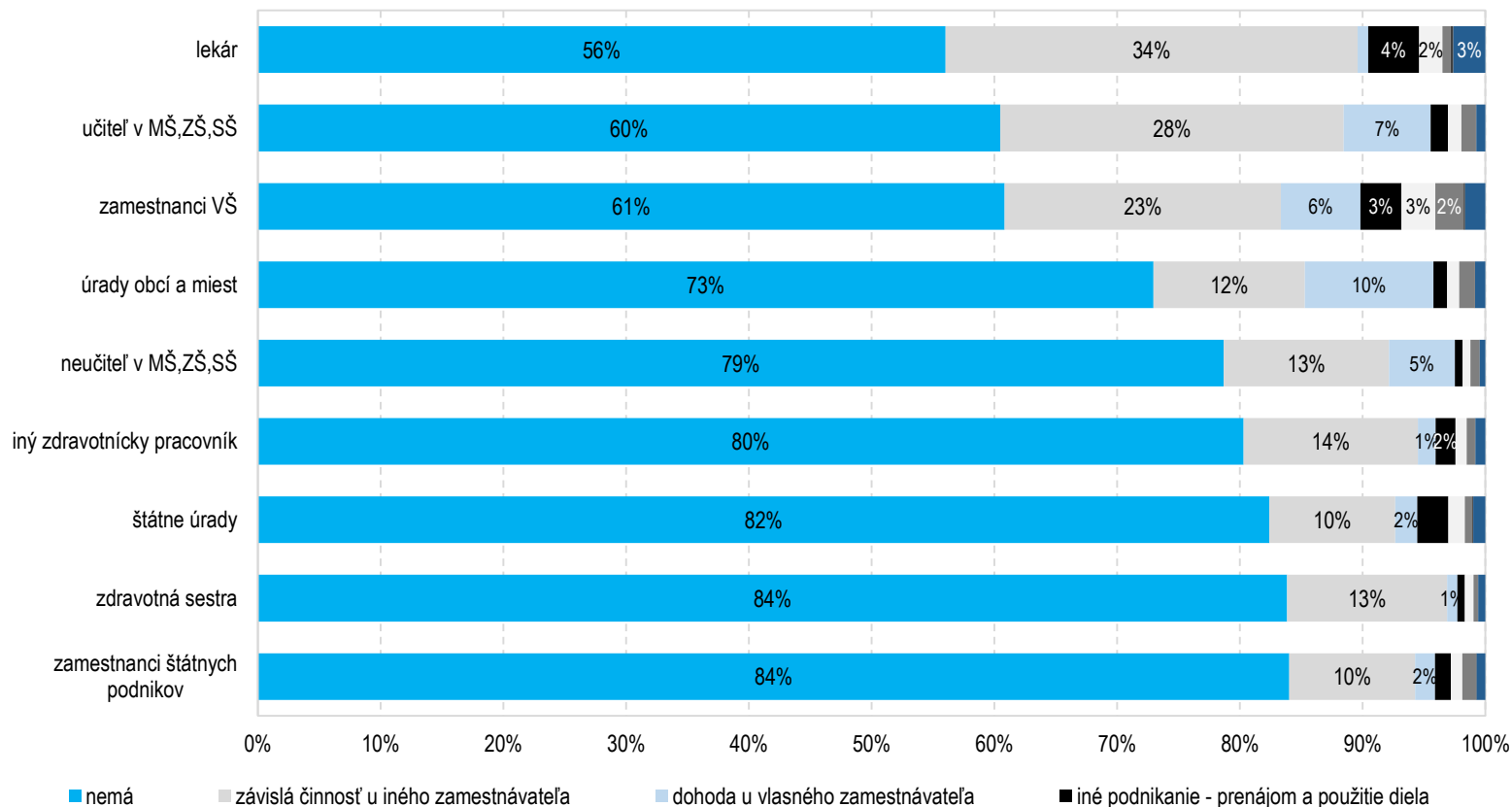

Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP, prepočty ÚHP

Najväčším vedľajším príjmom je zväčša závislá práca pre iného zamestnávateľa

Graf 4: Podiel zamestnancov podľa najväčšieho vedľajšieho príjmu

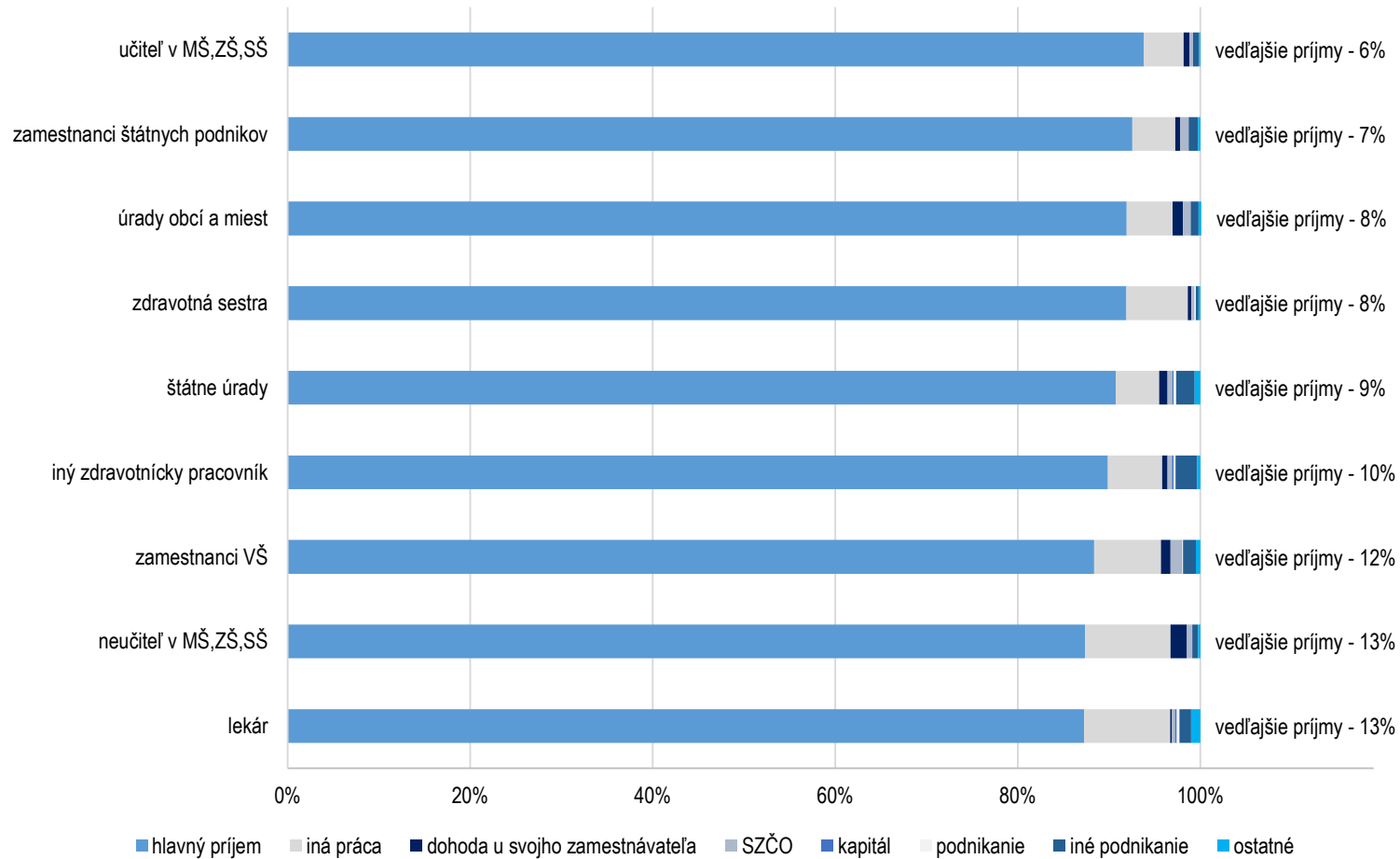

Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP a MF SR, prepočty ÚHP

Závislá práca pre iného zamestnávateľa je najvýznamnejšia aj z hľadiska peňazí. V priemere tvorí do 10 % celkového príjmu.

Graf 5: Zloženie príjmov zamestnancov s vedľajšími príjmami

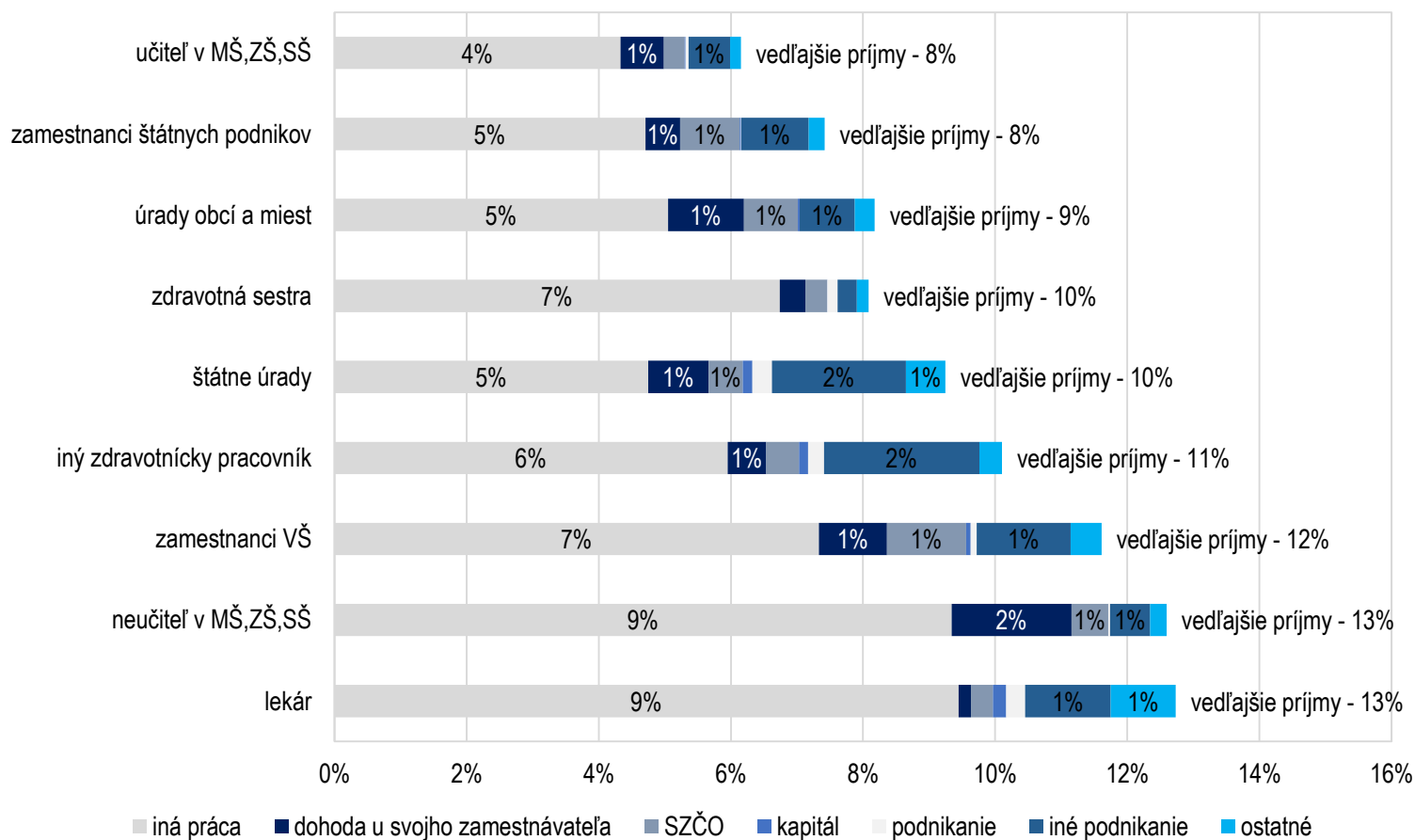

Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP a MF SR, prepočty ÚHP

Podrobnejší pohľad na vedľajšie príjmy

Graf 6: Zloženie príjmov zamestnancov s vedľajšími príjmami

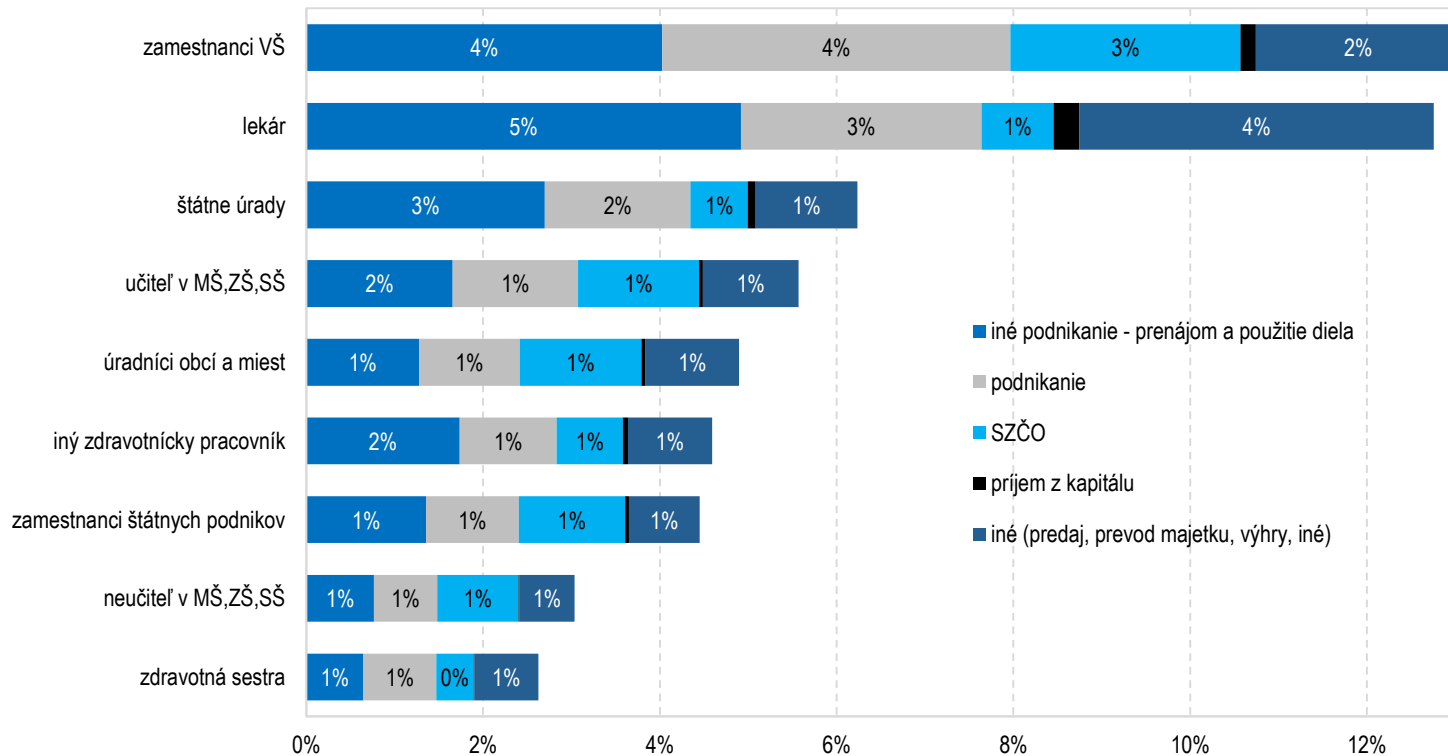
Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP a MF SR, prepočty ÚHP

Vedľajšie príjmy mimo závislej práce sú najmä z prenájmov a z použitia diela

- najmä lekári a zamestnanci VŠ častejšie zarábajú na publikačnej činnosti, patentoch či prenájmoch
- príjmy z kapitálu či činnosti SZČO minimálne

Graf 7: Podiel zamestnancov podľa najväčšieho vedľajšieho príjmu (okrem závislej činnosti):

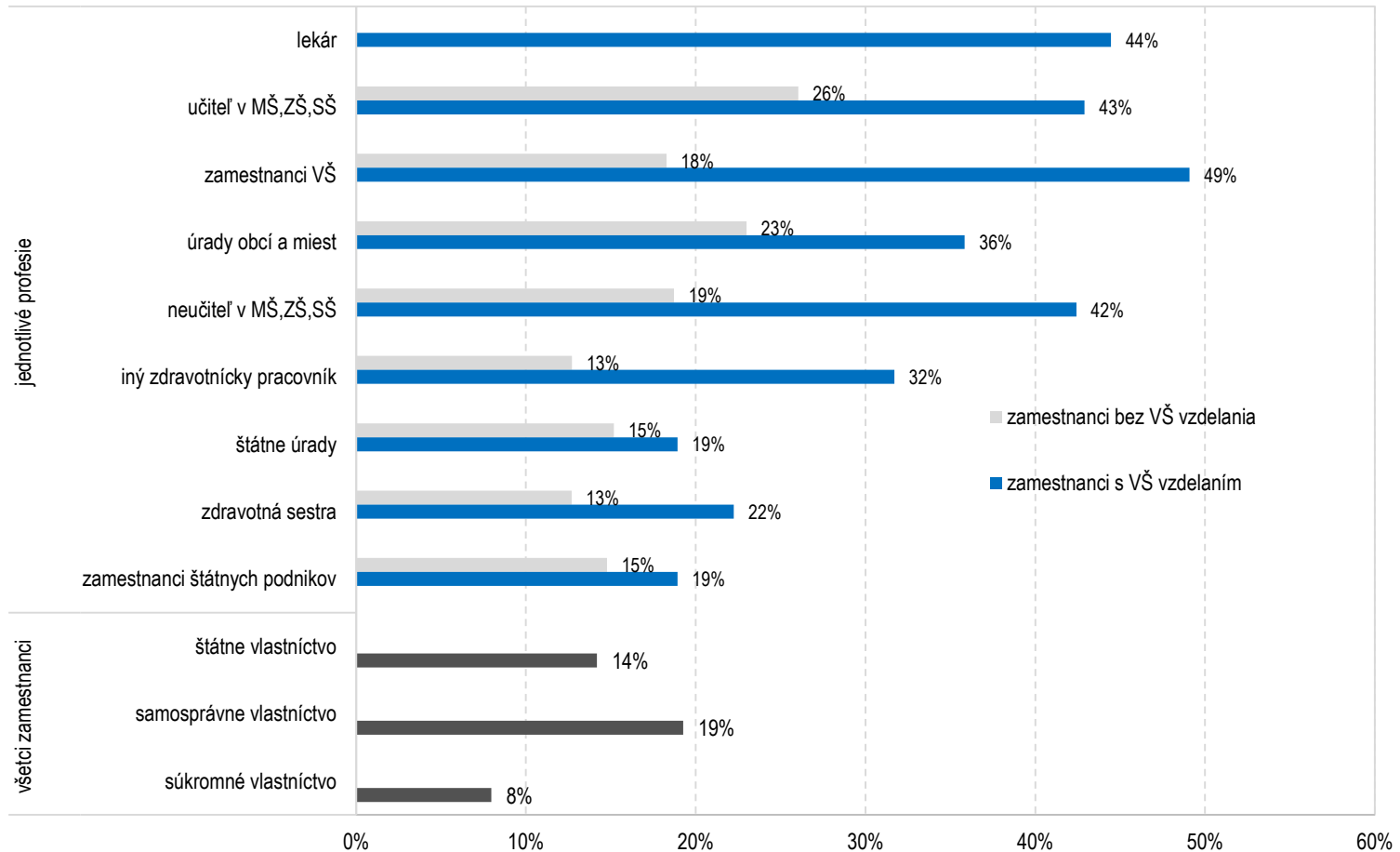

Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP, prepočty ÚHP

Prácu pre inú firmu počas roka mal takmer každý druhý lekár, VŠ vzdelaný zamestnanec v školstve

Graf 8: Podiel pracovníkov s vedľajším príjmom u iného zamestnávateľa

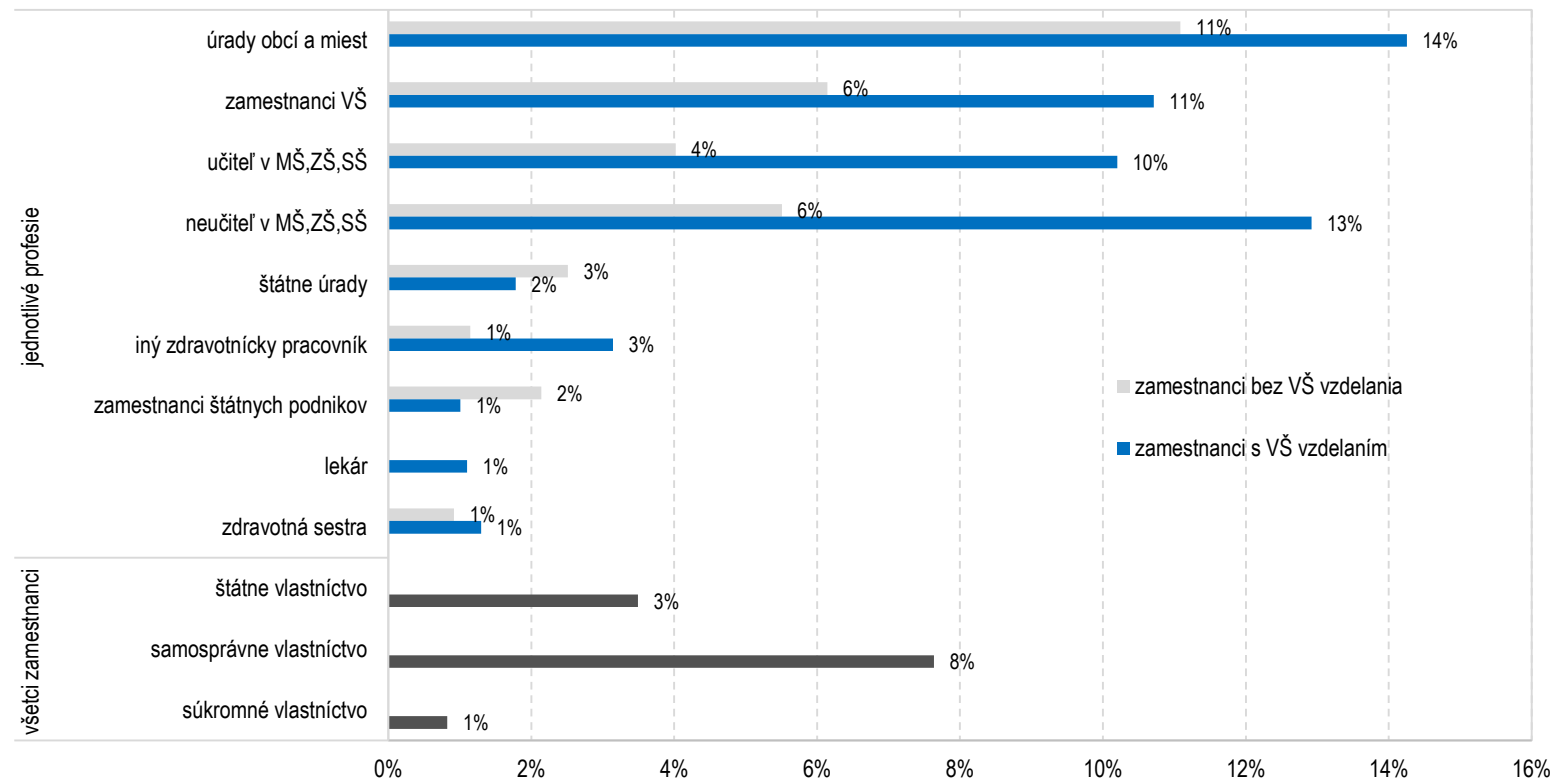
Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP, prepočty ÚHP

Dohody s vlastným zamestnávateľom časté v samospráve a školstve

- prakticky neexistujúci jav v súkromnom sektore
- pravdepodobne administratívne dôvody (projekty, krúžková činnosť, ...)

Graf 9: Podiel pracovníkov s dohodou u vlastného zamestnávateľa

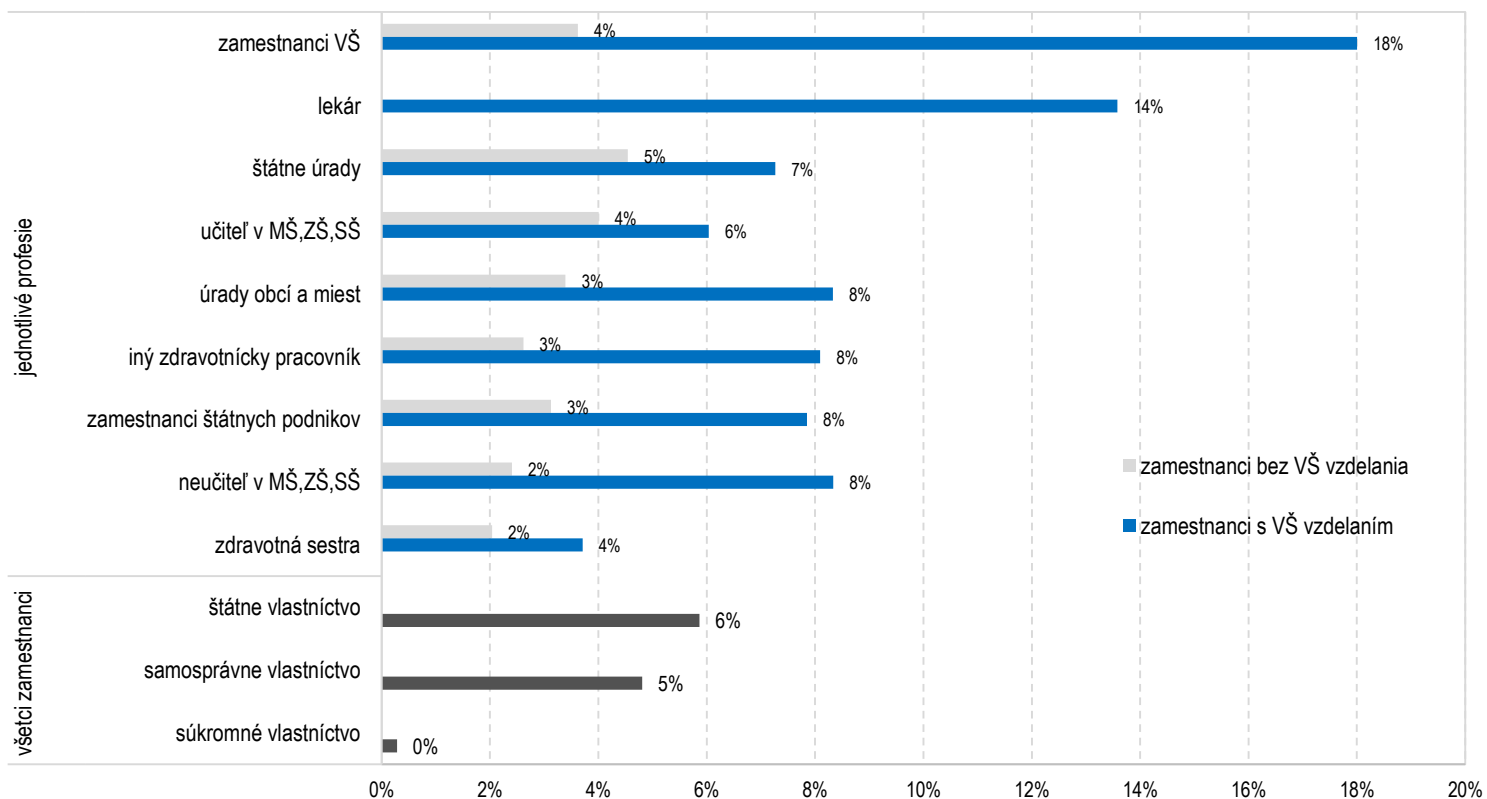
Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP, prepočty ÚHP

Iné príjmy ako zo závislej činnosti majú najmä lekári a VŠ učitelia

- minimálna miera u zamestnancov bez VŠ vzdelania

Graf 10: Podiel pracovníkov s iným príjmom ako príjmom zo závislej činnosti (podnikanie, príjem z kapitálu, ostatné)

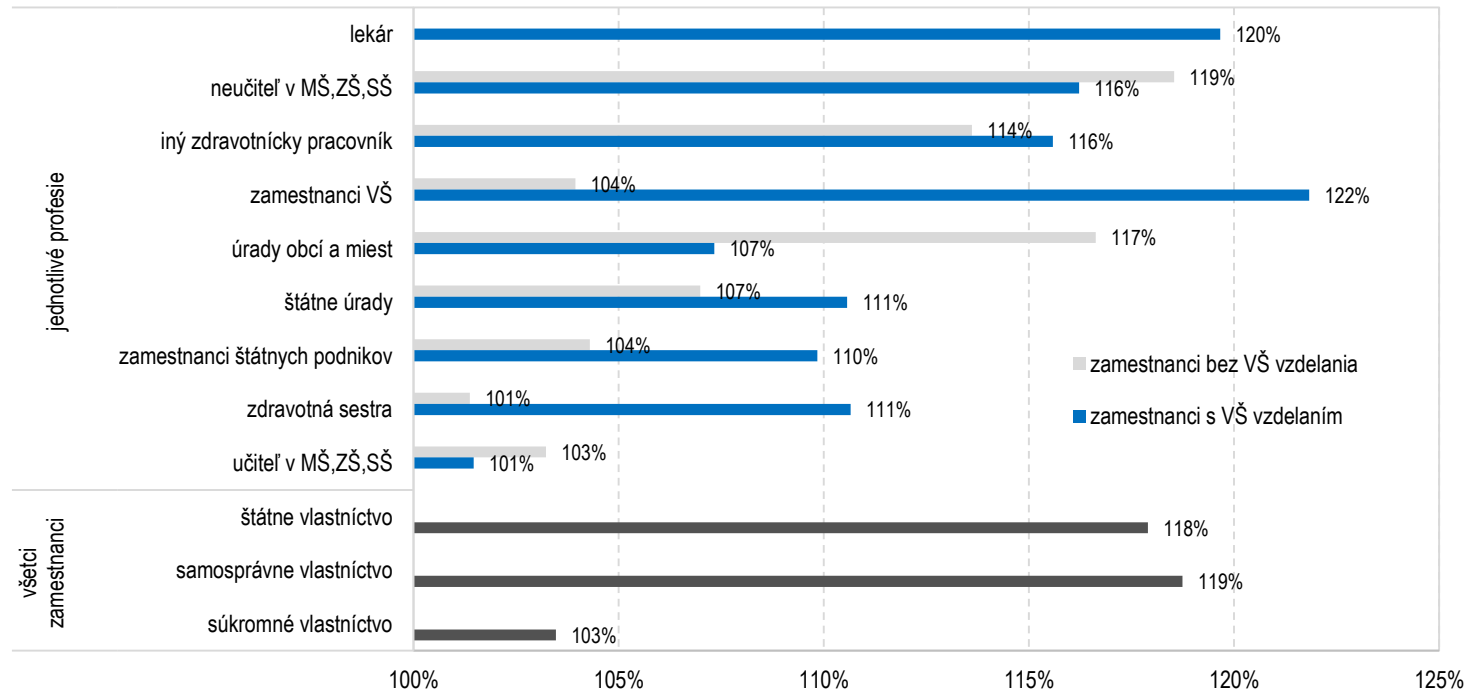
Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP, prepočty ÚHP

Vedľajšie príjmy častejšie u lepšie zarábajúcich

- štátni pracovníci s vedľajším príjmom majú v priemere o 18 % vyššiu mzdu v hlavnom pracovnom pomere ako pracovníci bez vedľajších príjmov (1 496 eur / 1 269 eur mesačne)
- v súkromnom sektore mzda takmer rovnaká (1 218 eur / 1 177 eur, 103 %)
- podobne to platí aj pre jednotlivé profesie v rámci podobného vzdelania

Graf 11: Mzdy v hlavnom zamestnaní u pracovníkov s vedľajším príjmom oproti pracovníkom bez vedľajších príjmov

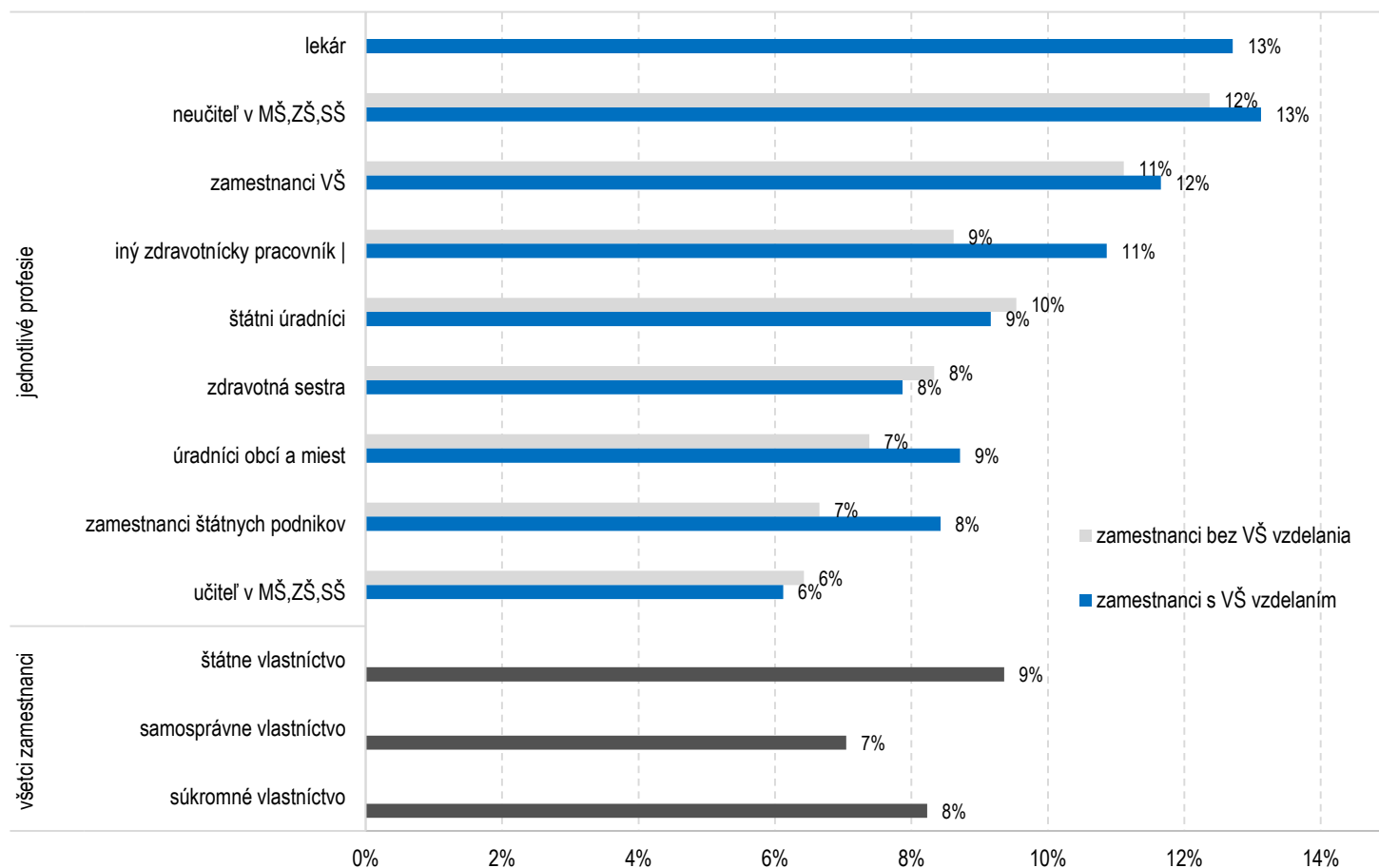

Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP, prepočty ÚHP

Vedľajší príjem iba „na prilepšenie“, tvorí 6 – 13 % celkového príjmu

Graf 12: Vedľajší príjem ako podiel celého príjmu, u zamestnancov s vedľajším príjmom

Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

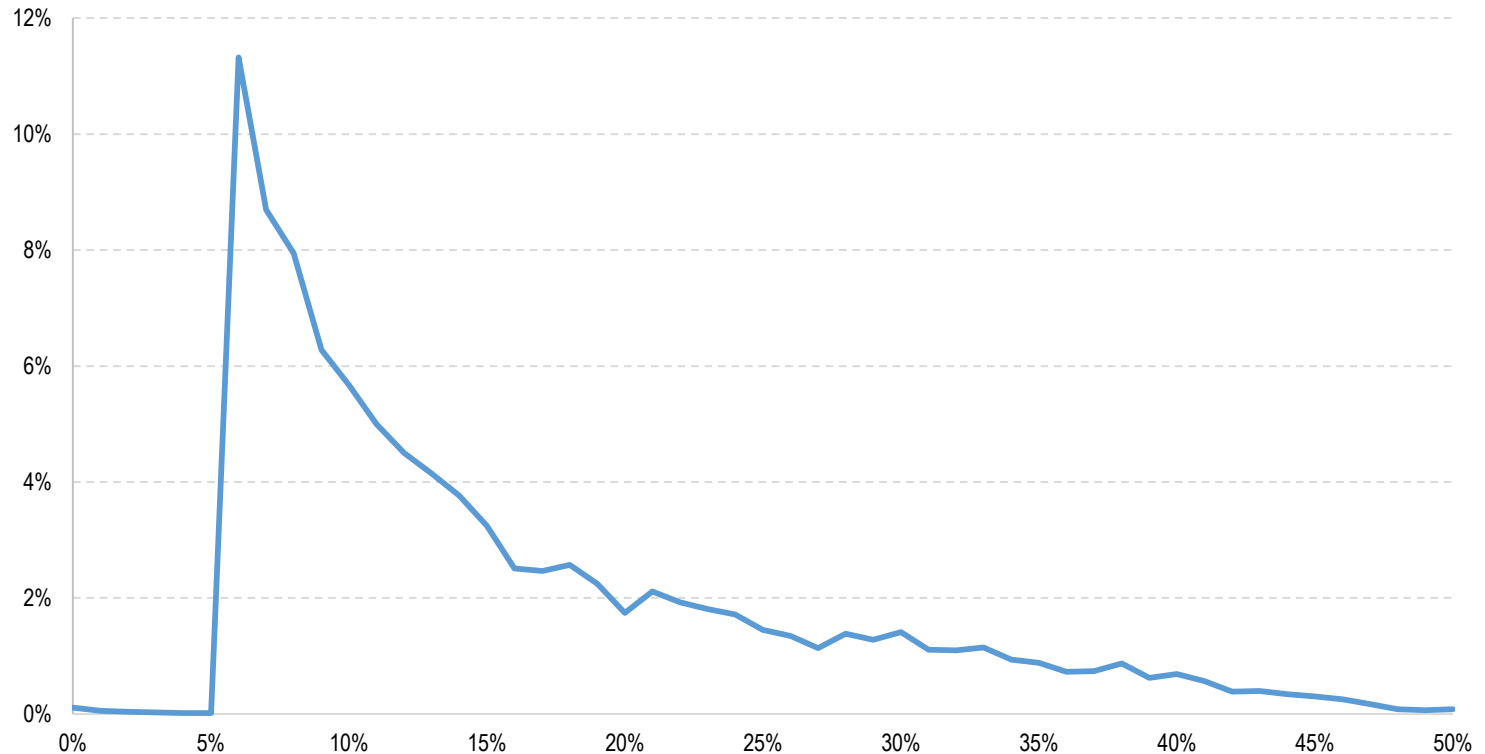
Zdroj: dáta SP, prepočty ÚHP

Ako sú na tom učitelia? Privyrábajú si v druhom zamestnaní?

Mediánovo tvorí ich vedľajší príjem 12 %, 3. kvartil - 22 % celého príjmu

- veľká časť učiteľov v regionálnom školstve má vedľajšie príjmy, takmer 40 %
- avšak iba pre malú časť z nich tvorí vedľajší príjem veľkú časť príjmu

Graf 13: Histogram mzdy vo vedľajšom zamestnaní ako podiel celého príjmu u učiteľov v MŠ, ZŠ, SŠ s vedľajším príjmom

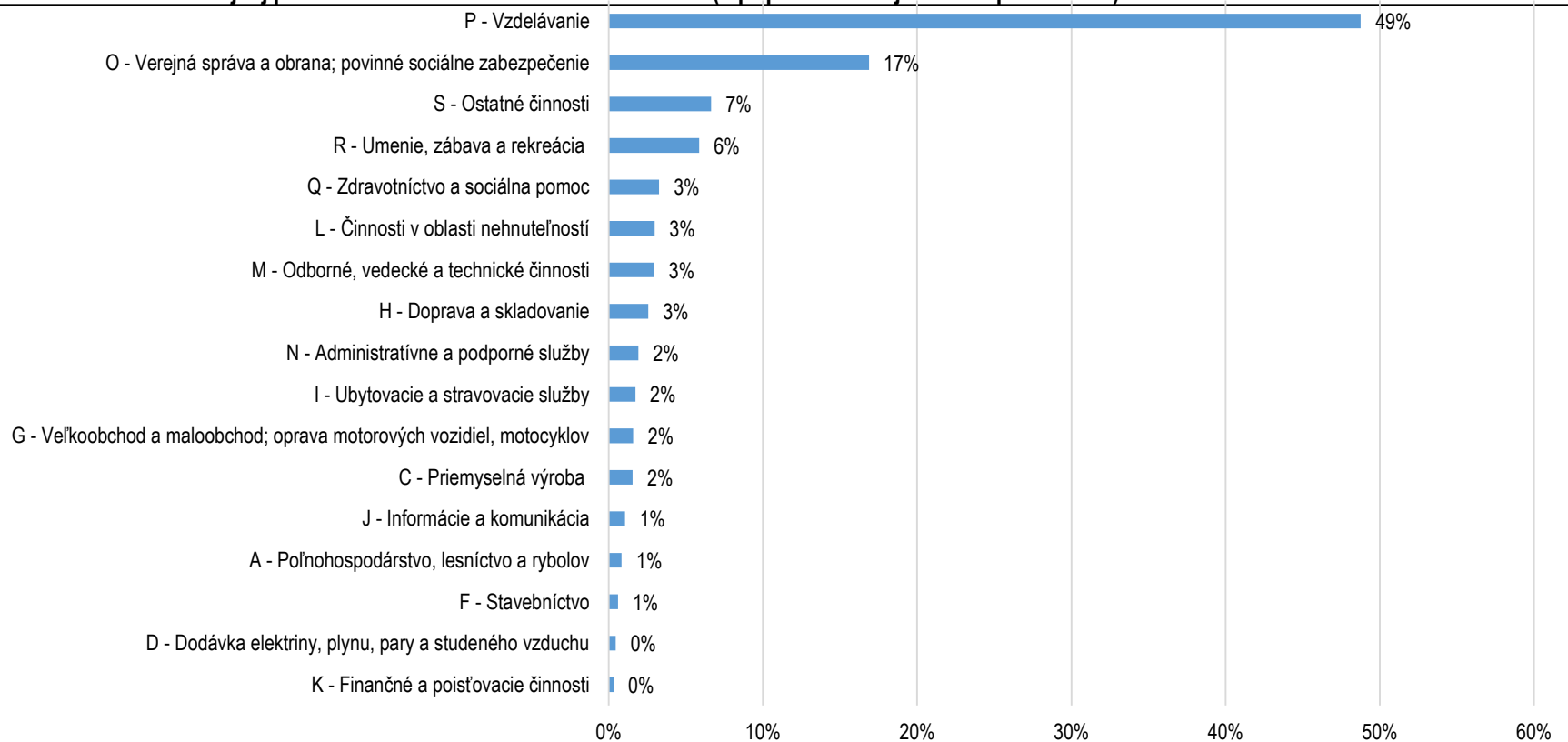

Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP, prepočty ÚHP

Učítelia v LIDLi / Kauflande / Tescu? Skôr nie.

Graf 14: Sektor vedľajšej práce zamestnancov v sektore vzdelávania (v prípade závislej činnosti pre iné IČO)

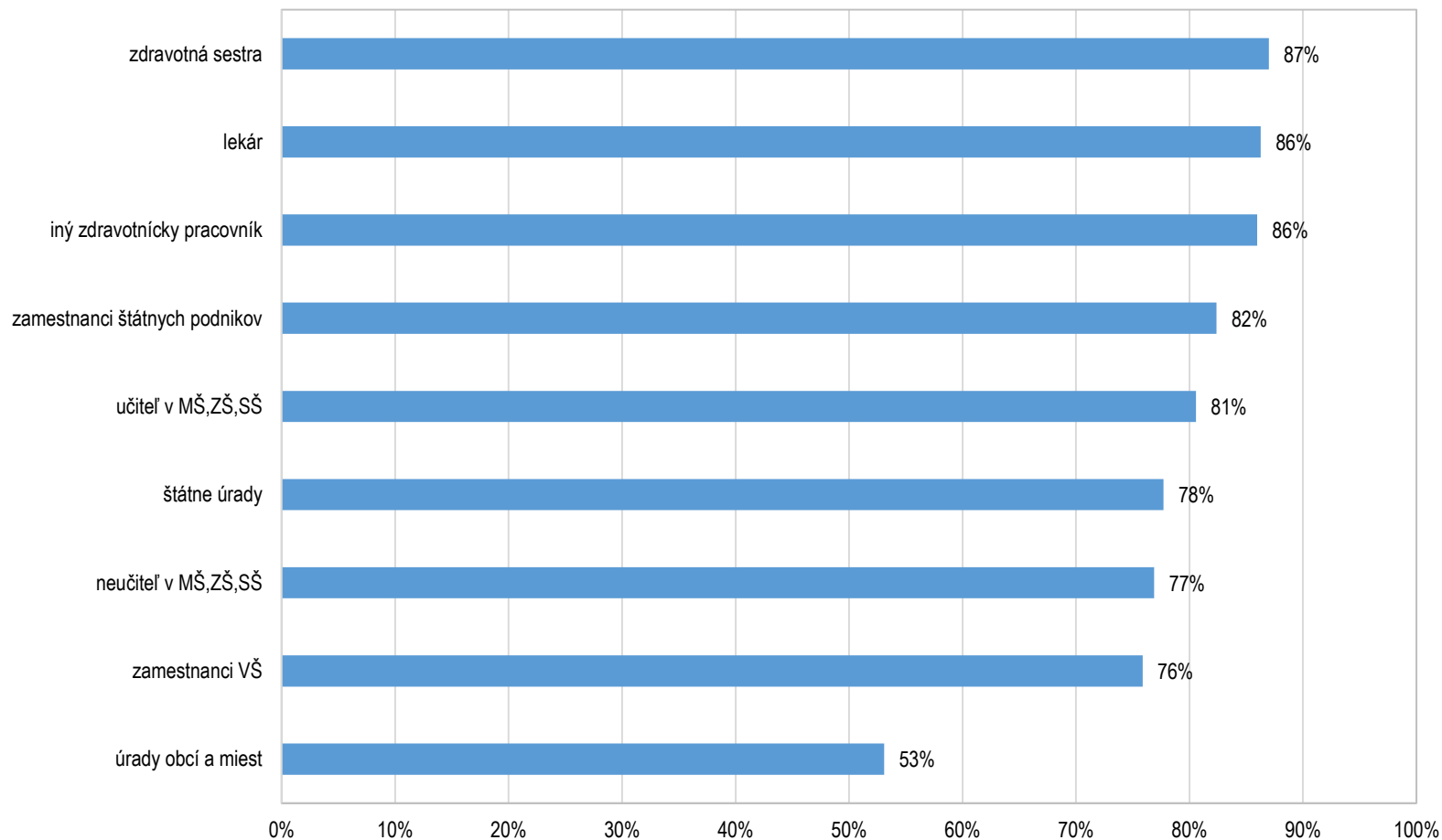

Pozn: Pracovníci pracujúci celý rok pre jedného zamestnávateľa

Zdroj: dáta SP, prepočty ÚHP

Príloha: podiel zamestnancov vo vzorke

Graf 15: Podiel zamestnancov zodpovedajúcich kritériám pre jednotlivé kategórie, ktorí boli zaradení do vzorky

Pozn. Pri úradoch obcí a miest ide o podiel zo všetkých, ktorí mali počas roka príjem od úradov obcí a miest.

Zdroj: dáta SP, prepočty ÚHP

Vedľajší job – rovnaký sektor ako hlavný, alebo vo verejnej správe

NACE	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
A	19%	0%	4%	0%	1%	2%	9%	6%	2%	0%	1%	3%	5%	3%	34%	3%	1%	2%	4%
B	7%	5%	8%	1%	1%	6%	4%	8%	2%	2%	2%	12%	4%	4%	25%	4%	0%	3%	4%
C	4%	0%	12%	1%	0%	4%	5%	11%	4%	1%	1%	13%	4%	6%	22%	4%	1%	4%	3%
D	3%	6%	3%	1%	6%	3%	5%	2%	1%	1%	14%	0%	10%	6%	29%	5%	1%	2%	3%
E	6%	0%	6%	1%	3%	5%	5%	9%	2%	1%	2%	8%	7%	6%	30%	4%	1%	4%	3%
F	3%	0%	6%	1%	0%	13%	5%	9%	4%	1%	0%	10%	7%	5%	24%	5%	1%	3%	2%
G	3%	0%	5%	1%	0%	2%	10%	13%	5%	1%	7%	9%	6%	9%	17%	4%	2%	4%	3%
H	3%	0%	6%	0%	0%	4%	7%	20%	5%	2%	1%	9%	6%	10%	16%	3%	2%	3%	2%
I	1%	0%	6%	0%	0%	2%	6%	12%	23%	2%	0%	6%	5%	9%	9%	3%	2%	10%	2%
J	1%	0%	4%	0%	0%	2%	4%	6%	2%	10%	1%	10%	9%	5%	18%	12%	2%	8%	5%
K	1%	1%	0%	0%	1%	2%	10%	2%	1%	47%	6%	0%	5%	6%	11%	2%	1%	2%	1%
L	2%	0%	5%	2%	1%	3%	6%	10%	5%	2%	1%	20%	7%	7%	13%	4%	2%	5%	4%
M	2%	5%	1%	1%	3%	4%	8%	4%	3%	1%	7%	0%	15%	6%	15%	12%	3%	4%	7%
N	2%	0%	5%	1%	0%	4%	6%	10%	4%	2%	1%	7%	7%	28%	11%	3%	3%	4%	2%
O	4%	0%	3%	1%	1%	2%	2%	6%	3%	1%	2%	8%	4%	6%	27%	16%	4%	4%	5%
P	1%	0%	2%	0%	0%	1%	2%	3%	2%	1%	0%	3%	3%	2%	17%	49%	3%	6%	7%
Q	1%	0%	2%	0%	0%	1%	4%	5%	2%	1%	1%	4%	3%	3%	13%	18%	34%	2%	7%
R	1%	0%	3%	0%	0%	2%	4%	8%	13%	5%	0%	5%	7%	8%	14%	14%	1%	11%	5%
S	1%	0%	2%	0%	0%	1%	2%	3%	2%	1%	0%	3%	3%	2%	16%	48%	4%	2%	10%
U	6%	11%	6%	11%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	11%	6%	11%	17%	6%	11%	6%